

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ KİŞİLER İÇİN İŞGÜCÜ PİYASASINA ERİŞİM

SORULAR VE YANITLAR

Mülteci
Hakları
Merkezi

Refugee
Rights
Turkey

TEMMUZ 2021

TÜRKÇE

Bu kaynak, **Mülteci Hakları Merkezi (MHM)** tarafından Amerikalı sivil toplum kuruluşu **Refugee Solidarity Network (RSN)** ortaklığında yürütölen bir proje kapsamında hazırlanmıştır. Burada yer verilen bilgiler yalnızca bilgilendirme amaçlıdır.

Mülteci Hakları
Merkezi

Refugee Solidarity
Network

Suriye’den Türkiye’ye sığındım. Türkiye’de yasal olarak çalışmak için ne yapmam lazım?

Suriye’den bireysel ya da kitlesel olarak gelen Suriye vatandaşları ile vatanlılar ve mülteciler Türkiye’de geçici koruma uygulamasına tabidirler. Geçici koruma kaydını tamamlamış olan kişiler, kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvuruda bulunabilirler. Çalışma iznine başvurabilmek için kişilerin ‘99’ ile başlayan yabancı kimlik numarasını içeren Geçici Koruma Kimlik Belgesi’ne sahip olmaları gerekmektedir.

Geçici koruma altındaki kişilerin yapacakları çalışma izni başvuruları, kural olarak, işverenleri tarafından ve e-Devlet Kapısı üzerinden yapılmalıdır. Başvuruları alma, değerlendirme ve sonuca bağlama yetkili kurum olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir. Çalışma izniyle ilgili ayrıntılı ve güncel bilgiler için Bakanlığın internet sitesini ziyaret edebilir veya Alo 170 hattını ücretsiz arayabilirsiniz.

Bağımsız çalışma izni nedir?

Yabancıların Türkiye’deki çalışma izinlerine dair düzenlemeler uyarınca, kişinin kendi ad ve hesabına çalışmasına olanak veren çalışma iznine “bağımsız çalışma izni” denir. Eğer Türkiye’deki yasal düzenlemelere uygun olarak bir işletme kurduysanız ve bu işletmede kendi ad ve hesabınıza çalışacaksanız, çalışma izni türlerinden “bağımsız çalışma izni” için başvuruda bulunmanız gerekir. Bağımsız çalışma iznine başvuracak kişiler, başvurularını kendileri yapar.

Çalışma izni alma zorunluluğundan muaf tutulmam mümkün mü?

Uluslararası İşgücü Kanunu ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik uyarınca, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak olan ve geçici koruma kapsamında bulunan kişiler çalışma izninden muaftırlar. Ancak bu muafiyet otomatik olarak sağlanmaz. Bir diğer ifadeyle, bu muafiyetten yararlanabilmek için başvuruda bulunmak şarttır. Geçici koruma kaydını tamamlamış kişiler, kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni muafiyeti almak için başvurabilirler.

Muafiyet başvuruları geçici koruma kaydının bulunduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne yapılmalıdır. Söz konusu başvurular Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirilecektir. Bakanlığın olumlu görüşünün ardından kişiler çalışma izni muafiyeti kazanır. Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışması uygun görülen yabancıların çalışma izni muafiyetleri başvurudan bir sonraki ayın ilk haftası içinde ilgili Valiliğe bildirilir.

Bu hususlara ilaveten, çalışma izni muafiyetinden yalnızca geçici koruma kaydınızın olduğu ilde yararlanabilirsiniz.

Türkiye'de çalışamayacağım bir meslek kolu var mı?

Türkiye'de yürürlükte bulunan mevzuat uyarınca, yabancıların bazı meslek ve görevleri icra etmeleri mümkün değildir. Bu itibarla Türkiye'deki yabancılar dış tabipliği, dişçilik, hastabakıcılık, eczacılık, veterinerlik, özel hastanelerde sorumlu müdürlük, avukatlık, noterlik, özel ya da kamu kuruluşlarında güvenlik, kara suları dâhilinde dalgıçlık, kaptanlık, kılavuzluk ve sair meslekler ve gümrük müşavirliği, turist rehberliği gibi iş ve meslekleri yürütememektedir.

Çalışma izni başvurusunda ek yükümlülükler öngörülüyor mu?

Geçici koruma altında olan sağlık ve eğitim meslek mensuplarının, çalışma iznine başvurmadan önce ön izin almaları gerekmektedir. Ön izin belgesi olmayan başvuru sahiplerinin çalışma izni talepleri değerlendirmeye alınmamaktadır.

Sağlık meslek mensupları ön izin başvurularının Sağlık Bakanlığı'na, eğitim meslek mensuplarının ön izin başvurularının ise çalışılacak kurumun niteliğine göre Millî Eğitim Bakanlığı'na ya da Yükseköğretim Kurulu'na yapılması gerekmektedir.

Araştırma Geliştirme (Ar-Ge) Merkezi Belgesi olan firmalarda Ar-Ge personeli olarak çalışacak yabancıların da çalışma izni başvurularında Sanaayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın olumlu görüşünün alınması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen alanlar için çalışma izni başvurusunda bulunacak kişiler, başvuru öncesinde gerekli ön izinleri veya olumlu görüşleri almış olmalılardır.

Çalışma izni başvuruları nasıl değerlendirilir?

Uluslararası İşgücü Kanunu ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik uyarınca, çalışma izni başvurularının değerlendirmesinde temel olarak kullanılan çeşitli ölçütler vardır. Bunlardan ilki istihdam kotasıdır. Başvuru yapılan işyerinde çalışacak olan geçici koruma uygulamasına tabi kişilerin sayısı, söz konusu işyerinde çalışan Türkiye vatandaşı sayısının %10'unu geçemez. Benzer bir biçimde, toplam çalışan sayısının 10'dan az olduğu işyerlerinde çalışacak geçici koruma uygulamasına tabi kişi sayısının 1 kişi ile sınırlı olacağı belirtilmiştir.

Ancak Yönetmelik'te, işverenin, işyerinin kayıtlı olduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nden, çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde, söz konusu işi yapabilecek aynı nitelikte Türkiye vatandaşı bulunmadığını belgelendirebildiği takdirde istihdam kotasının uygulanmayabileceği de belirtilmektedir.

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde temel olarak kullanılan ölçütler şunlardır:

- Çalışma izni başvurusunun, geçici koruma kaydı tarihinden altı ay sonra yapılmış olması;
- İşverenin yukarıda belirtilen kota düzenlemesine riayet etmesi;
- Çalışma izni başvurusunun yabancıların icra etmelerinin mümkün olmadığı meslekler için yapılmamış olması;
- Gerekliyse ön izin ya da olumlu görüşün alınmış olması;
- Çalışma izni başvurusuna ilişkin olarak ilgili makamlarca olumsuz bir görüşün bildirilmemiş olması.

Çalışma izni başvurularında aşamalar ve başvurunun sonucu e-posta üzerinden başvuruda bulunan işverene gönderilmektedir. Ayrıca, başvuruların durumu e-Devlet Kapısı üzerinden takip edilebilmektedir.

Çalışma iznini aldım. Ne zaman çalışmaya başlayabilirim?

Çalışma izni aldığınız tarihten itibaren 30 gün içinde çalışmaya başlamanız gerekmektedir. İşvereniniz çalışmaya başladığınız tarihten itibaren 15 gün içinde bu durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirmelidir.

Almış olduğum çalışma izniyle başka bir işyerinde çalışabilir miyim?

Mevcut mevzuat uyarınca, çalışma izni başvurusu işveren tarafından yapıldığından ve izin belli bir işyeri ya da konut için verildiğinden, çalışma izni aldığınız işyerinden ayrılmanız halinde, çalışma izniniz, süresi dolmamış olsa dahi, geçerliliğini yitirecektir. Benzer bir biçimde, tek bir çalışma izniyle birden fazla işyerinde çalışabilmeniz de mümkün değildir.

Eğer iş değiştirirseniz, yeni işvereninizin sizin adınıza yeni bir çalışma izni başvurusunda bulunması gerekmektedir.

Çalışma iznini uzatmam mümkün mü?

Türkiye'de çalışacak yabancılara ilk başvuruda en fazla 1 yıl süreli çalışma izni verilmesi öngörülmüştür. Eğer bu süre dolduktan sonra aynı işverenin yanında çalışmaya devam ederseniz, çalışma izninizin süresi dolmadan önce bir uzatma başvurusunda bulunmanız gerekmektedir. Uzatma başvuruları en erken çalışma izninizin bitimine altmış gün kala yapılabilir. Çalışma izni süresinin bitiminden sonra yapılan uzatma başvuruları işleme alınmamaktadır.

Çalışma izninin uzatılması talebi çalışma izni başvurusunda olduğu gibi işveren tarafından e-Devlet Kapısı üzerinden yapılmalıdır.

Son olarak, çalışma izniniz bittiğinde başka bir işyerinde çalışmak istiyorsanız, sizin adınıza yapılacak olan başvuru bir uzatma başvurusu değil, yeni bir çalışma izni başvurusu olacaktır.

Eğer işten çıkarılırsam çalışma iznimin geçerliliği devam eder mi?

Türkiye'deki düzenlemelere göre çalışma izni belli bir işyeri ya da konut için verilmektedir. Dolayısıyla çalışma izni almış olduğunuz işyeri ile hizmet akdinizin sona ermesinin ardından yasal olarak başka bir işyerinde çalışmayı arzu ediyorsanız, yeni işvereninizin sizin adınıza yeni bir başvuruda bulunması gerekmektedir.

Geçici koruma statüm sona ererse veya iptal olursa, çalışma iznim de iptal olur mu?

Geçici koruması sonlandırılan veya iptal edilen kişilerin almış oldukları çalışma izinleri iptal edilir.

Çalışma izniyle çalışıyorum. Bir çalışan olarak haklarım nelerdir?

Her şeyden önce, tarafınıza hiçbir şekilde yasal olarak belirlenen asgari ücretin altında bir ödeme yapılamaz. Eğer işvereniniz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığınızı ileri sürerek sizi asgari ücretin altında çalıştırabileceğini iddia ederse, lütfen bu iddianın asılsız olduğunu biliniz.

Sosyal güvenlik mevzuatına göre, Türkiye'de sigortalı bir çalışan olmanız için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanız şart değildir. Dolayısıyla, işvereninizin sigorta girişinizi yapması, yetkili makamlara bildirimde bulunması ve düzenli olarak primlerinizi yatırması gerekmektedir. İşvereninizin sizi sigortasız olarak çalıştırdığının tespit edilmesi halinde, işvereninizin hakkında idari para cezası uygulanacaktır. İşvereninizin sigorta girişinizi yapmadığını fark ettiğiniz takdirde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın İl Müdürlükleri'ne başvurma hakkınız vardır. Yaptığınız başvuruda, ilgili işyerinde çalıştığınızı gösterir belgeler sunarak ya da tanık gösterecek gerekli adımların atılmasını talep edebilirsiniz. Benzer bir biçimde Alo 170 hattına da sigortasız çalıştırıldığınıza ilişkin ihbarda bulunabilirsiniz.

Ancak, çalışma izni muafiyeti kapsamına giren mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacaksanız, farklı bir düzenlemeye tabi olacaksınız.

Söz konusu işin 30 günden fazla süreli olması durumunda işvereninizi sizi sigortalı olarak bildirmesi zorunludur.

Çalıştığım yerde iş kazası geçirirsem haklarım nelerdir?

İş kazası, çalıştığınız işyerinde meydana gelen kazaları içerdiği gibi, işverenin size farklı bir görev vermesi üzerine, işyerinin dışında bir yerde görevinizi icra sırasında, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında ve her hâlükârda işinizi icra ettiğiniz her anda geçirdiğiniz kazaları kapsamaktadır.

İş kazasından dolayı hemen veya sonradan ortaya çıkabilecek bedensel ve/veya ruhsal zararlardan ötürü kanunlar uyarınca işvereninizin de belli hallerde sorumluluğu doğabilir.

Kural olarak, işvereninizin, iş kazası gerçekleşmesi halinde durumu derhal işyerinizin bulunduğu yerdeki emniyet birimine ve sağlık kurumuna bildirmesi gerekmektedir. Ayrıca, işvereninizin, kazanın gerçekleştiği günden itibaren 3 gün içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirimde bulunma yükümlülüğü vardır. İşvereninizin bildirimde bulunmaması halinde bu bildirim bizzat yapabilirsiniz. İş kazasının gerçekleştiğini gösteren belgeleri başvurunuza eklemeniz önemlidir.

Bu bildirim yapılmasının ardından yönlendirileceğiniz hastanede fiziksel zarara ve/veya maluliyet derecenize ilişkin bir rapor hazırlanacaktır. Raporda saptanan maluliyet düzeyine göre maluliyet aylığı veya sürekli iş göremezlik gelirinize başvurmanız da mümkün olabilir.

Çalışma izni olmadan çalışırsam ne olur?

Yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışması veya çalıştırılması yasaktır. Çalışma izni olmaksızın çalışan geçici koruma kapsamındaki yabancılara ve işverenlerine idari para cezası verilecektir. Buna ek olarak, geçerli bir çalışma izni olmadan çalışan yabancılar hakkında başka idari işlemler başlatılması da mümkün olabilir. Konu ile ilgili daha detaylı bilgi almak için kurumumuzla iletişime geçebilirsiniz.

Mesleki eğitim almak istiyorum. Hangi imkanlardan yararlanabilirim?

Bulduğunuz il veya ilçedeki Halk Eğitim Merkezleri'ne giderek buradaki mesleki eğitim kurslarına katılmak üzere başvuruda bulunabilirsiniz. Halk Eğitim Merkezleri'ne kayıt olmak için bir ücret ödemeniz gerekmemektedir. Her Halk Eğitim Merkezi o yıl açacağı kursları kendi belirlemektedir ve talebe göre yeni kurslar açabilmektedir. Bu sebeple Halk Eğitim Merkezleri'ne giderek açılan kurslar hakkında bilgi edinmenizi tavsiye ederiz. Halk Eğitim Merkezleri'ne kayıt yaptırabilmek için Geçici Koruma Kimlik Belgesi gerekmektedir.

Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR) da çeşitli mesleki eğitim kursları bulunmaktadır. İŞKUR merkezlerine giderek mevcut kurslarla ilgili bilgi alabilirsiniz. Ayrıca, bazı sivil toplum kuruluşları da Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği dahilinde, ücretsiz meslek kursları açabilmektedirler.

Mülteci Hakları Merkezi bana hangi konularda yardım edebilir?

Mülteci Hakları Merkezi, Türkiye'de koruma arayan kişilere ücretsiz olarak bilgilendirme ve destek hizmetleri sağlamaktadır. Türkiye'deki hukuksal koruma mekanizmalarına ve temel hak ve güvencelere erişimle ilgili sorularınız için bize başvurabilirsiniz.

Mülteci Hakları Merkezi'nin Türkiye devleti makamlarıyla veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'yle ilişkisi var mı?

Mülteci Hakları Merkezi bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Türkiye makamları ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BM-MYK) ile ortak değildir. Ancak kişilerin haklarının korunması ve bu haklara erişimlerinin sağlanması için devlet makamlarıyla ve BMMYK ile iletişim kurmakta ve işbirliği yapmaktadır.

Mülteci Hakları Merkezi'nin hizmetlerinden yararlanmam için herhangi bir ücret ödemem gerekecek mi?

Mülteci Hakları Merkezi'nin sağladığı tüm hizmetler tamamen ücretsizdir. Sağladığımız hizmetler karşılığında sizden herhangi bir ücret ya da maddi karşılık talep eden kişileri gecikmeksizin bize bildirmenizi rica ediyoruz. Bu konudaki bilgilendirmeniz tamamen gizli tutulacaktır.

Sizinle telefonda ya da yüz yüze paylaştığım bilgi veya belgeleri başka kişi veya kurumlarla paylaşacak mısınız?

Mülteci Hakları Merkezi, destek sağladığı kişilerin bilgi ve belgelerinin gizliliğini korumakta ve kendilerinin rızası olmaksızın bu bilgi ya da belgeleri hiçbir şekilde üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşmamaktadır.

Mülteci Hakları Merkezi'ne nasıl ulaşabilirim?

Türkiye'nin neresinde olursanız olun, hak ve yükümlülükleriniz konusunda bilgi almak ve Türkiye sığınma prosedüründe karşılaştığınız sorunlarla ilgili hukuki destek hizmetlerimizden faydalanmak için hafta içi her gün 10.00-17.00 saatleri arasında bize ulaşabilirsiniz.

Mülteci Hakları Merkezi
Refugee Rights Turkey

Refik Saydam Cad. Dilber Apt. No: 39 Kat: 4

Şişhane, Beyođlu – İstanbul

T: +90 212 292 48 30

F: +90 212 292 48 33

E: info@mhd.org.tr

Türkiye’de yaşayan mülteci ve sığınmacılar için hazırladığımız bilgi kitapçıkları ve videolarımızın tamamına kurumsal internet sitemizin Yayınlar bölümünden:

<https://www.mhd.org.tr>

veya 2019 Nisan ayında kullanıma açılan
“Mülteciler İçin İnternet Bilgi Platformu’muzdan”
erişebilirsiniz:

<https://multecihaklari.info>
<https://refugeerights.info>